

בס"ד. שיחת ש"פ במדבר, מבה"ח וער"ח סיון, ה'תשי"ב.

בלתי מוגה

א. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה חמשה קנינים קנה הקב"ה בעולמו. [לאחרי המאמר צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א לומר לחיים, ואח"כ צוה לנגן ניגון שלש תנועות (דהבעש"ט, המגיד ואדמו"ר הזקן)].

* * *

ב. ענינו של ראש חודש סיון (שכולל את כל ימי החודש, בדוגמת ה"ראש" שכולל החיות דכל האברים¹) — שנכלל ביום הש"ק זה, שבת מברכים חודש סיון, ש"מיני' מתברכין כולהו יומין² — מפורש בקרא³: "בחודש השלישי גו' ביום הזה (ראש חודש⁴) באו מדבר סיני".

ומהענינים בזה:

איתא בגמרא⁵: "הר סיני, שירדה שנאה לאומות העולם עליו".

וענינו בעבודת האדם: "אומות העולם" — קאי על גשמיות וחומריות העולם, כמובן מדברי המדרש⁶ ש"נטל עשו (אוה"ע) בחלקו העולם הזה (גשמיות וחומריות) ויעקב נטל בחלקו העולם הבא"; ו"שנאה לאומות העולם" פירושו רגש של שנאה לעניני עוה"ז.

וזוהו החידוש דמתן-תורה (ומתחיל מראש חודש סיון — ובמילא גם שבת מברכים שכולל ראש חודש סיון — מצד ההכנה למ"ת שנעשית כש"באו מדבר סיני") — שלא זו בלבד שנשלל התענוג ("מ'האָט ניט קיין געשמאַק") בעניני עוה"ז, אלא יתירה מזה, שנעשה רגש של שנאה לעניני עוה"ז.

ג. וביאור הענין:

תורה — פועלת כל ההמשכות, ובכללם גם ההמשכות בנוגע לענינים גשמיים, כמפורש בקרא⁸ "אם בחוקותי תלכו", "שתהיו עמלים

(1) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נח, א ואילך. (6) ראה תו"א תשא פו, ג. לקו"ת פרשתנו
 עט"ר שער ר"ה בתחלתו. ובכ"מ. ב, ג. טו, ג. תצא לח, רע"ג. אוה"ת פינחס ע'
 (2) ראה זח"ב סג, ב. פח, א. א'קנא.
 (3) יתרו יט, א. (7) תדא"ז פי"ט. יל"ש תולדות רמו קיא.
 (4) מכילתא ופרש"י עה"פ. שבת פו, ב. (8) ר"פ בחוקותי.
 (5) שבת פט, סע"א.

בתורה" (כפירוש רש"י), אזי "ונתתי גשמיכם בעתם וגו'", שיומשכו כל ההמשכות בענינים גשמיים⁹.

וכיון שכן, הרי בודאי שמתן-תורה אינו מבטל ענינים גשמיים; הפעולה דמתן-תורה אינה אלא לבטל את ה"געשמאק" בענינים גשמיים. ואדרבה — ע"י ביטול ה"געשמאק" בענינים גשמיים נעשה תוספת מרובה בהמשכות בענינים גשמיים גופא:

גשמיות כשלעצמה — היא דבר מוגבל, ואילו כאשר מבטלים את ה"געשמאק" בהגשמיות, הרי זה אצלו כמו ענין רוחני, ובמילא נמשכים הענינים הגשמיים ללא הגבלות.

ד. ויש לקשר זה עם דברי המשנה במסכת אבות שלומדים בשבת זו¹⁰ — "חמשה קנינים כו' תורה קנין אחד, שמים וארץ קנין אחד כו'": נתבאר לעיל (בהמאמר¹¹) הפירוש ד"תורה קנין אחד" — שפועלים "קנין" בתורה למשכה ולהעלותה לעולם האצילות, וגם למעלה מאצילות; וע"ז נעשה גם "שמים וארץ קנין אחד" — שפועלים עלי' בגשמיות העולם, שהגשמיות נעשית רוחניות ואלקות, כמו בעולם האצילות ולמעלה מאצילות, כך, שגם למטה נרגש ("הערט זיך") בהדברים הגשמיים האור שלמעלה מאצילות.

— ולהעיר מהמבואר בלקו"ת¹² "שנמצא גם למטה בחינת אצילות" (ועד"ז הדרגות שלמעלה מאצילות), וראי' לדבר, שהרי "נשמת משה רבינו ע"ה היתה מבחינת אצילות וכן נשמת אברהם, והיינו שבמשה רבינו ע"ה ובאברהם הי' מאיר בהם אצילות בבחינת גילוי למטה" (ועד"ז בנוגע לשאר הנביאים שהיתה שכינה מדברת מתוך גרונם¹³, שבהיותם למטה בעוה"ז הי' אצלם גילוי הנבואה שהיא באצילות¹⁴). —

וענין זה קשור עם לימוד התורה באופן ד"עמלים בתורה"¹⁵, שע"ז

9 בזכרון אחדים:

וכמרומו בלשון הכתוב בהפטרה דשבת ערב ראש חודש: "וישב המלך אל הלחם לאכול" (שמואלי' כ, כד) — שכדי שמלך מלכי המלכים הקב"ה ירד וישפיל את עצמו (שזהו"ע "וישב המלך", שע"י ישיבה נשפל קומתו (תו"א בתחלתו)) להמשיך ענינים גשמיים למטה, ה"ז ע"י לימוד התורה, שע"ז נאמר "לכו לחמו בלחמי" (ראה ברכות נו, סע"א. חגיגה יד, ב).

10 פ"ר מ"י.

11 פ"ו (לעיל ע' 201).

12 נצבים מט, ב.

13 ראה הנסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1087 הערה 5.

14 ראה תניא אגה"ק סי"ט. דרמ"צ קעב, ב ואילך. ועוד.

15 חסר הביאור בהדיוק ד"עמלים בתורה" דוקא (המו"ל).

נעשה "תורה קנין אחד", וגם "שמים וארץ קנין אחד", שהדברים הגשמיים נעשים אלקות, ובמילא באים הם ללא הגבלות.

ה. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

"והימים האלה נזכרים ונעשים"¹⁶ — שבעמדנו בשבת מברכים חודש סיון, ערב ראש חודש סיון, ובפרט כשעומדים כבר לאחרי מולד הלבנה דחודש סיון (ע"פ החשבון שאנו מחשבים המולד לפי ההילוך האמצעי¹⁷) ששייך לבנ"י ש"מונין ללבנה"¹⁸ — בודאי ישנה כבר ההמשכה דמתן-תורה, שהתחלתה בהענין ד"באו מדבר סיני".

ולכן, צריך כאו"א לקבל על עצמו החלטה שתהי' אצלו שנאה לעניני עוה"ז, ולאידך, להוסיף בלימוד התורה באופן ד"עמלים בתורה", היינו, שגם אם ע"פ דין יכול לצאת י"ח בקביעות עתים לתורה (כולל ובמיוחד — קביעות בנפש¹⁹) באופן דפרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית²⁰, מ"מ, לא יסתפק בזה, אלא יוסיף ויתייגע בתורה.

וכיון ש"אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה"²¹, הרי, קבלת ההחלטה (להיות "עמלים בתורה") כשלעצמה פועלת כבר המשכת כל הענינים הגשמיים, "ונתתי גשמיתם בעתם", בתוספת מרובה.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון שמח].

* * *

ו. אמרו חז"ל²² "יש חכמה בגוים, תאמין, יש תורה בגוים, אל תאמין".

במאמר זה לא מדובר אודות חכמה סתם שאינה שייכת לתורה (שאר חכמות), אלא אודות חכמה שבתורה עצמה, שכן, בתורה עצמה ישנם ב' ענינים: חכמה שבתורה, שישנה גם בגוים, ותורה שבתורה, שאינה אלא בישראל.

תער"ב ח"א פ"ד (ע' ז). לקו"ד ח"א ז, א.
לקו"ש ח"ז ע' 351. ועוד.
20 ראה מנחות צט, ב.
21 ר"ה טז, ריש ע"ב. הובא בפרש"י
עה"ת וירא כא, יז.
22 איכ"ר פ"ב, יג. וראה גם לקו"ש ח"ב
ע' 561 ואילך.

16 לשון הכתוב — אסתר ט, כח. וראה
רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונתבאר בס'
לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.
17 ראה רמב"ם הל' קידוש החודש רפ"ו.
18 סוכה כט, א. וראה אוה"ת בראשית
ד, סע"ב ואילך.
19 ראה אוה"ת נ"ך ח"א ע' לז. המשך

והביאור בזה:

חכמה — ענינה הבנה והשגה ("פאָרשטאַנד"), וענין זה ישנו גם בתורה, כמ"ש²³ "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים". אבל, חכמה (שכל) אינה מכריחה שתהי' ההנהגה בפועל כפי חיוב השכל. — יכול להיות שמבין בשכלו שצריך להתנהג באופן מסויים, ובפועל מתנהג באופן אחר.

משא"כ תורה — מלשון הוראה²⁴ — ענינה הוראת-דרך ("אַ וועג־ווייזער") המורה לאדם איך להתנהג בפועל, ולא עוד אלא שגם אם אין הדבר מובן בשכלו, מצוה אותו התורה לעשות כך וכך בין אם הדבר מובן בשכלו ובין אם לאו — לא מצד השכל שבתורה, אלא מצד קבלת-עול וביטול לתורה.

וזוהו "יש חכמה בגוים, תאמין, יש תורה בגוים, אל תאמין" — שאצל גוים שייך רק ענין החכמה (שבתורה), שביכלתם להבין בשכלם, אבל ההבנה השכלית אינה הוראה בחיים שמחייבת את ההנהגה בפועל; ואילו הענין דתורה (שבתורה) ישנו רק בישראל, שאצלם ישנו הביטול וההתמסרות לתורה לקיים הוראותי' אפילו כאשר אינם מבינים הטעם.

וענין זה נתחדש במתן-תורה: כאשר "וירד ה' על הר סיני"²⁵, ואמר "אנכי הוי' אלקיך"²⁶, בלשון יחיד, ש"כל אחד מישראל הי' אומר עמי הדיבור מדבר"²⁷ — אזי נפעל אצל כאו"א מישראל תנועה של התמסרות וביטול לתורה.

ז. ובפרטיות יותר:

תנועת ההתמסרות והביטול לתורה מתבטאת בכך שיהודי מקיים את הוראות התורה באופן שאינו מתחשב בשום דבר ("ער ווייסט ניט פון קיין זאַך, און רעכנט זיך ניט מיט קיין זאַך"), ולא רק שאינו מתחשב עם שיקולים גשמיים, משום שאין לו אהבה לענינים גשמיים, אלא יתירה מזה, שבראותו שהענינים הגשמיים יכולים להיות מניעה לקיום התומ"צ, נעשית אצלו שנאה להענינים הגשמיים.

ולכן, גם בנוגע להוראה האמורה ע"ד ההוספה בלימוד התורה

25) יתרו יט, כ.

26) שם כ, ב. ואתחנן ה, ו.

27) יל"ש יתרו עה"פ (רמז רפו).

23) ואתחנן ד, ו.

24) ראה רד"ק תהלים יט, ח. זח"ג נג, ב.

ועוד.

באופן ד"עמלים בתורה" (שאז נעשה "ונתתי גשמיכם בעתם" בתוספת מרובה) — צריכים להתנהג כפי הוראת התורה, תורה מלשון הוראה, לא (רק) מצד השכל, אלא מצד קבלת-עול שלמעלה מהשכל, היינו, שלא להתחשב בהנהגת העולם ע"פ טבע, אלא לקיים הוראה זו ("עמלים בתורה") גם כאשר נראה שזוהי הנהגה שלמעלה מהטבע.

ח. ולדוגמא:

כשיהודי קם משנתו — אין לו לחשוב מיד אודות עניני מסחר ("ביזנעס"), שכן, לכל לראש צריך לילך לבית-הכנסת, ללמוד משהו קודם התפלה, להתפלל, לומר שיעור תהלים היומי, ללמוד שיעור קבוע אחר התפלה, ואח"כ חוזר לביתו לאכול פת שחרית — לא בגלל שרצונו לאכול, אלא בגלל שכך צוה הקב"ה... ומביא עמו אורח, ומה טוב שני אורחים, כדי שיהי' לו "מזומן" לברכת המזון, ורק לאחר כל זה — יכול לילך לעסקיו;

וגם בהיותו בעסק — אין לו להשקיע בהעסק את כל מציאותו ולשכוח על הכל, אלא גם באמצע העסק צריך לנצל את ההזדמנות דעשיית העסק עם יהודי כדי לדבר עמו בינתיים אודות תפילין או שבת, אודות לימוד החסידות, וכיו"ב.

ט. וכמסופר אודות הנהגת גדולי החסידים בכגון-דא:

החסיד ר' מאַניש מאַנעסזאָהן²⁸ הי' סוחר גדול באבנים טובות, ועמד בקשרי מסחר גם עם המלוכה, ואעפ"כ, הי' סדר יומו באופן כזה שלא הי' מספיק להתחיל בעניני המסחר — לאחרי לימוד החסידות, עבודת התפלה ולימוד שיעור קבוע אחר התפלה — עד לאחרי חצות היום! פעם אחת באו אליו עם הזמנה גדולה שהי' יכול להרויח על ידה ריוח גדול, אלא, שלא הי' יכול להתפנות לעניני המסחר להיותו עדיין באמצע התפלה או הלימוד. לאחרי שהמתינו זמן ממושך, עד השעה השני' לאחרי חצות, ובא משהו מבני משפחתו לומר לו שממתנים לו עם הזמנה גדולה כו' — הפטיר ואמר: לא נותנים ליהודי מנוח ("מ'לאַזט אַ אידן ניט לעבן")... לא הנחתי עדיין תפילין דר"ת, וכבר מבלבלים לי את המוח ("מ'דרייט מיר שוין אַ קאַפּ") אודות יהלומים!...

28) ראה אודותו — בהנסמן בקונטרס שי"ל לקראת י"ט כסלו שנה זו ב"הוספה" הערה 1 (סה"מ קונטרסים ח"ג ע' יט. ולאח"ז באג"ק אדמו"ר מוהררי"צ ח"ד ע' קפ).

ועד"ז ישנו סיפור אודות החסיד ר' בנימין קלעצקער (מגדולי החסידים של רבינו הזקן)²⁹, שהי' סוחר גדול ביערות, ובא' מנסיעותיו לרגל עסקיו במסחר העצים, אירע שהתעמק במחשבתו בעניני חסידות למשך כמה שעות... וכששאלוהו היתכן? — השיב: כשחושבים באמצע אמירת "אחד" אודות מסחר-עצים — אין זו תמיהה, וכשחושבים באמצע מסחר-עצים אודות "אחד" — תמוה הדבר?! ...! אדרבה: האפשרות לחשוב באמצע אמירת "אחד" אודות מסחר-עצים — מעוררת תמיהה ופליאה גדולה יותר! פלאי פלאים!...

י. והנה, אף שהנהגה כזו [להתחיל את העסק במסחר באמצע היום, או להתעסק באמצע המסחר בענינים אחרים] היא היפך השכל והיפך הנהגת העולם, שכן, ע"פ דרך הטבע אי-אפשר להרויח במסחר באופן כזה — הרי, הנהגתו של יהודי היא ע"פ תורה, מלשון הוראה, מתוך ביטול וקבלת עול שלמעלה מהשכל;

ואז, מתקיימת הבטחתו של הקב"ה "ונתתי גשמיכם בעתם" באופן שמצליח בעניני המסחר למעלה מהטבע, שכן, העשירות שלו היא לא עשירות של מסחר, אלא עשירות של תורה ("ער איז ניט קיין גביר פון מסחר, נאר אַ גביר וואָס תורה האָט געמאַכט"), ובמילא, ה"ז ענין אחר לגמרי ("דאָס איז גאָר עפעס אַנדערש").

— החסיד ר' שמואל גורארי³⁰ אמר פעם לא' הסוחרים שניסה להתחרות עמו במהלך "מכרז" של הממשלה: "דו פאָרפירסט זיך מיט מיר? מיר האָט דער רבי געמאַכט פאָר אַ סוחר"!!! — כמובן שבסופו של דבר זכה החסיד הנ"ל באותו מכרז.

אמנם, כדי שתהיי' אצלו עשירות של תורה, שיצליח למעלה מדרך הטבע — צריך גם הוא להתנהג לא ע"פ טבע, אלא כמו גביר של תורה, ובסגנונו של החסיד הנ"ל: גביר של הרבי ("דעם רבינס אַ גביר"). ולדוגמא:

כאשר מגיע לעיר משולח — הרי נוסף לכך שבודאי יתן לו נדבה הגונה, כראוי לגביר של הרבי, הנה עוד זאת, יזמין את המשולח להתאכסן בביתו, לאכול על שולחנו, "פאָרבריינגען מיט אים", ולהנעים את שהותו אצלו,

(29) ראה גם סה"ש תרפ"ו ע' 100, (30) ראה אודותו — סה"ש תר"ץ ע' 102 ובהנמקן שם. תו"מ — רשימת היומן ע' הערה 73. וש"נ. רמד.

ולא עוד אלא שסייע לו בכך שיקחנו במכונית שלו להוליכו בעיר למחוז חפצו — שהרי המשולח הוא "בטלן"... אינו יודע לנהוג במכונית, וגם אינו יודע לאן צריכים לנסוע, ולכן, יקח הגביר את המשולח במכונית שלו, והמשולח יוכל להרדם במכונית... בידעו שאינו צריך לדאוג, כיון שהגביר יוליכנו לכל האנשים שיכולים לתרום מממונם, ואם לאחרי כל זה יחסר עדיין — ישלים הוא את כל החסר משלו...

ולאחרי ככלות הכל, יאמר הגביר להמשולח: נו, עכשיו אחזיר אותך לאכסניא שתוכל לנוח, ואני אלך לאיזה-זמן לעסוק בעניני המסחר...

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א): כאשר הגביר יתנהג באופן כזה (שלא להתחשב בדרכי הטבע, אלא להתנהג כמו גביר של הרבי) — אזי יהי באמת גביר של הרבי, ויזכה לקבל ברכתו של הקב"ה באופן שלמעלה מהטבע, "מידו המלאה הפתוחה הקדושה — וגם הגדושה"³¹ (כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' מבטא לפעמים תיבת "הקדושה" באופן שהי' נשמע בקו"ף ובגימ"ל: הקדושה והגדושה), מלא וגדוש עד שעובר על גדותיו — והרחבה"³².

